

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДИТЯЧИХ ОСВІТНІХ ВИДАНЬ В УКРАЇНІ

Н. М. Миколаєнко

Житомирський державний університет ім. І. Франка,
м. Житомир (Україна)

У статті охарактеризовано становлення і розвитку дитячих освітніх видань в Україні. Зазначено основні нормативні документи для розвитку видавничої справи, а також визначено позитивні тенденції щодо формування нової структури видавничої галузі.

Постановка проблеми. Безперервно триває розвиток людства, який спричинений черговою хвилею науково-технічної революції, нових інформаційних та телекомунікаційних технологій. За ступенем розвитку видань для дітей можна визначити рівень розвитку будь-якого суспільства, адже дитячі освітні видання – це своєрідне дзеркало, в якому відображаються ключові етапи розвитку держави.

Аналіз наукових досліджень. Окреслена проблема визначена у полі наукового пошуку сучасних дослідників, які вивчали різнобічні аспекти функціонування дитячих освітніх видань: М. Алексєєва, С. Антонова, В. Богданова, Н. Вернигора, В. Дзядевич, Ю. Єлісовенка, А. Капралова, Г. Литвинова, Е. Огар, Ю. Стадницька, Н. Сидоренко, А. Токарська, Н. Шевченко та інші.

З огляду на зазначене, **метою статті** є характеристика становлення і розвитку дитячих освітніх видань в Україні.

Виклад основного змісту. У Конвенції ООН про права дитини (1989 р.) йдеться про право дітей на фізичний, розумовий, духовний, моральний, соціальний розвиток, здобуття освіти й інформації (ст. 6, 17, 23, 27, 28). Тому в кожній цивілізованій державі існують дитячі освітні видання, спрямовані на задоволення читацьких потреб найменших громадян.

Новий етап розвитку дитячих освітніх видань і видавничої справи в цілому розпочато в Україні у 1991 році. Це підтверджують нормативні документи:

- 26 лютого 1995 року видано Указ Президента України «Про державну програму розвитку національного книговидавництва і преси»;
- 5 червня 1998 року – Закон України «Про видавничу справу»;
- 23 липня 1998 року видано Указ Президента «Про деякі питання державної підтримки книговидавничої справи»;
- 9 листопада 2000 року – Закон України «Про додаткові заходи державної підтримки книговидавництва і розповсюдження».

Зазначимо, що на подання Міністерств інформації, культури та мистецтв, освіти та науки, Національної Спілки письменників, Національної академії наук України 23 грудня 1997 року Президент України підписав указ «Про відзначення 1000-річчя літописання та книжкової справи в Україні». Відповідно до цього документа 1998 рік був «роком 1000-річчя літописання та книжкової справи в Україні».

За даними Книжкової палати України, питома вага дитячих освітніх видань у загальній кількості за перших десять років Незалежності – збільшилася. Одна із цікавих тенденцій щодо формування нової структури видавничої галузі – становлення групи приватних видавництв у обласних центрах, які за короткий час своєї діяльності змогли заявити про себе на загальнодержавному рівні. Серед позитивних тенденцій варто виділити такі:

1. Спостерігається активне тиражування навчальних і дитячих видань на сході та півдні України. Регіональні видавництва долучилися до боротьби за право видання тиражних україномовних підручників.

2. Книги українською мовою активніше стали готувати до друку видавництва з Росії. У 1999-2000 рр. такі випадки були поодинокими. Багато російських видавництв змогли одержати від освітнього міністерства грифи на видання тиражних шкільних підручників; інші стали готувати яскраво оформлені україномовні дитячі видання – казки, енциклопедії, довідники тощо.

3. Пожвавилася діяльність бібліотек щодо придбання саме українських видань на книжкових заходах.

4. Представлення української книги на міжнародному ринку [3, с. 476-477].

Погоджуємося із думкою вітчизняного публіциста О. Герцена, який зауважив, що «усе життя людства послідовно осідало в книзі. Племена, люди, держави зникали, а книга залишалася. Вона зростала разом із людством, у неї кристалізувалися всі учення, що приголомшували розуми, і всі пристрасті, що приголомшували серця; у неї записана та величезна сповідь бурхливого життя людської <...> яка називається Усесвітньою історією. Але в книзі не одне минуле, вона складає документ, за яким ми вводимося у володіння сьогодення, у володіння всієї суми істин і зусиль, знайденої стражданнями, вона програма майбутнього...» [2, с. 14-15].

Зауважимо, що сучасна українська дитячо-освітня періодика – одна із галузей дитячої літератури. За інформацією Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» в Україні у I півріччі 2013 року було випущено 902 видань для дітей та юнацтва [1]. У передплатному каталозі України налічується 121 найменування газет і журналів для маленьких громадян. Вони відрізняються за тематикою (навчальні, пізнавальні, ігрові, розвивальні, літературні, довідкові, розважальні видання); за віковою ознакою читачів (для малят, дошкільнят, молодших школярів, підлітків); за гендерними характеристиками (для хлопчиків та дівчаток), а також за мовою.

Висновки. Таким чином, дитячі освітні видання є важливим елементом виховання, формування та соціалізації нового покоління, вони активно взаємодіють із різними інституціями освіти, науки і культури. Становлення і розвиток дитячих освітніх видань в Україні є складним різнобічним процесом, що зазнає впливу багатьох чинників історичного, соціально-економічного, політичного і культурного характеру.

Література

1. Зведені адміністративні дані про випуск книг і брошур в Україні у I півріччі 2013 року (за інформацією Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова») / [Електронний ресурс] – Електронні дані. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=106879&cat_id=34099 – 20.08.2013. – Заголовок з екрану.
2. Немировский Е. Л. Большая книга о книге: Справочно-энциклопедическое издание. – М. : Время, 2010. – 1088 с. : ил.
3. Тимошик М. С. Історія видавничої справи : Підручник. – 2-ге вид., виправлене. – Київ : Наша культура і наука, 2007. – 496 с.